

Mnogo njegovih dram je prevedenih v razne jezike. On ni bil le eden največjih pesnikov norveških, marveč cele severne literature evropske. Tega velikega moža odkritega, plemenitega srca, odločne besede, tega prijatelja in zaščitnika vseh zatiranih in teptanih ljudi poznamo dobro mi Slovani.

Gorko se je zavzel svoj čas za Poljake proti Rusiji, potem za Poljake proti Prusiji in v zadnjih časih za Slovence na Ogrskem. V živahno polemiko se je bil spustil veliki norveški rodoljub z ogrskim ministrom Apponyijem, v kateri je protestiral proti temu, da bi ta Apponyi, ki je bil na Ogrskem neizprosno sovražnik vsaki narodnosti, izvzemši madjarsko, prišel na mirovni kongres pred dvema letoma v Monakovem. Takrat je razkril strmečemu svetu, kaj uganjajo Madjari s Slovaki. In taki ljudje naj bi posejali mirovne kongrese! Vse evropsko časopisje se je bavilo z bojem Björnstjerna, ki ga je bil z Apponyijem, vsa Evropa je videla barbarstvo v Ogrski nasproti Slovanom.

Zato smo mu pa avstrijski Slovani hvaležni, da je pokazal svetu, kako se nam godi.

Nemško delo.

Südmarch je imela v 1909. letu 550.000 K dohodkov, torej za celih 100.000 kron več nego prejšnje leto. Nanovo se je ustanovilo 115 podružnic, število članov znaša 71.000. Za naseljevanje je izdala leta 1908 — 190.529 K, leta 1909 — 159.431 K. Te vsote so izključno porabili ob naši jezikovni meji.

Za Roseggerjev fond je nabranih že 2.000.000 kron; zbiranje se nadaljuje ter je nanovo že podpisanih zopet 100 prijav po 2000 K. Za imenovani nemški bojni fond je prispevalo po 2000 K ali še več 25 okrajnih zastopov (štajerskih), 71 občin, 41 hranilnic, 16 bank in podobnih denarnih zavodov, 25 industrijskih podjetij, 3 gospodarske zadruge, 34 kamenov so zložili nemški visokošolci. 23 kamenov nemški „turnarji“ in pevska društva itd. Izmed posameznih kronovin je največ prispevala za Roseggerjev fond Češka (316 kamenov), Dunaj (238 kamenov). Na tretjem mestu je Štajerska s 126 kameni. Na Kranjskem samem se je dobilo 11 kamenov in 1 na Primorskem. Nemčija je udeležena pri tej zbirki s 102 kamenoma ali 204.000 kronami.

Letošnji glavni zbor Südmarche se sedaj vrši t. j. 7. in 8. maja, v Linenu. V petek, t. j. 21., letu svojega obstanka je poskočilo število članov Südmarche od 55.701 na 70.646, kar znači zares mogočno organizacijo s približno 850 podružnicami. Za tekoče leto je Südmarcha že izdala geslo: 100.000 nas mora biti! Podružnice že gredo s podvojeno silo na delo, da pridobijo Südmarchi zahtevanih 100.000 članov.

Črnogorski prosvetni proračun.

Službeni list črnogorske vlade „Glas Crnogorca“ objavlja sankcionirani državni proračun za l. 1910.

odbojna sila, kakršna pač je, mora biti močnejša od privlačnosti sonca, privlačnost sonca pa je taka, da bi se mogli mi težko premikati brez pomoči parne uprege, ako bi bili prenešeni na solnčno površino.

Vidi se, kakor nekaka znanstvena šala, ko se trdi, da ni ona tajna sila, ki se po svojih učinkih pokazuje močnejšo od najmočnejše privlačne sile v našem solnčnem sistemu, nič drugega nego pritisk svetlobe. Ali s pozicijami se da dokazati, da to ni šala, marveč istina.

Glava komete, s premerom od 20.000 do 1.000.000 milj, je sestavljena iz meteorskih ali zrnatih tvari, ki so pod vplivom solnčne toplote podvržene premembam.

Ko se komet približa soncu, se opazi prememba kemične sestave. Tvarina kipi kakor vulkan ter pod vplivom svetlobe se oddaljuje iz glave ter ustvarja ono, kar imenujemo rep komete.

Skozi privesek Halleyevega komete, ki je lep, a strupen, pojde zemlja v noči 18. maja t. l.

Kaj se zgodi? — Nič!

Celotni izdatki ministrstva prosvete znašajo 540.474 K. Od tega odpade na ministrstvo samo 51.490 K, to je skoro deseti del vseh izdatkov, kar je razmeroma veliko. Za gimnazijo in bogoslovsko učiteljsko šolo znašajo stroški 91.640 K, za narodne šole 163.764 K, za narodno knjižnico in muzej 2870 K. Ostalo se porabi za cerkve, duhovništvo, duhovne sinode in samostane, ta znesek znaša 231.710 K, to je nad 40 % vseh izdatkov.

Zgradba „Učiteljske tiskarne“.

V ponedeljek, dne 2. t. m., so začeli v Franciskanski ulici v Ljubljani z zgradbo „Učiteljske tiskarne“. Enonadstropno poslopje bo stalo okrog 100.000 K. Železno-betonsko zgradbo je prevzela tvrdka Ast & Komp, iz Grada, ki je specializirana v takih delih. Zgradba mora biti gotova do 30. septembra letos. Hiša bo dolga 38 m, široka 17 m. V podzemlju bodo skladišča za papir, v visokem parterju bodo pisarnice in strojnica, v prvem nadstropju dvorana za stavce in pisarnice.

Slovensko učiteljstvo je v Avstriji prvo, ki ima svojo tiskarno; ono je prvo, ki si zgradi moderno, vsem zahtevam odgovarjajoče poslopje. Na zavednem učiteljstvu je sedaj, da se ta naš prevažni zavod čimbolj utrdi in razvije, da bo naša streha stala na trdnem, nerazrušnem temelju!

Iz naše organizacije. Kranjsko.

Vabilo h glavni skupščini društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljansko okolico, ki se bo vršila dne 2. junija t. l. ob 3. uri popoldne v „Narodnem domu“ s sledečim vzporedom:

1. Pozdrav predsednika.
 2. Poročilo tajnikovo.
 3. Poročilo blagajnikovo.
 4. Pregled računov in volitev dveh preglednikov računov.
 5. Volitev društvenega vodstva.
 6. Razni nasveti in predlogi.
- K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v soboto, dne 14. maja t. l., ob pol 11. uri dopoldne v dekliški šoli v Rudolfovem po naslednjem dnevnem redu:

1. O astronomiji s posebnim ozirom na Halleyev komet predava gosp. prof. dr. Fr. Čadež.
2. O rabi in pisavi novih šolskih tiskovin poroča tov. V. Gebauer.
3. Poročilo odbora o delovanju v minulem letu.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Polnoštevilne udeležbe pričakuje

o d b o r.

Trst.

Učit. društvo za Trst in okolico je imelo ob polovici aprila svoje glavno zborovanje v Trebach.

Čeravno je bilo vreme zjutraj precej neugodno, burja je namreč žvižgala in plesala, da je bilo kaj, vendar je prihitelo približno 40 vremensko neustrašljivih in stanovsko zavernih udov na zborovanje, ki ga je otvoril predsednik tov. Stipe Ferluga, s krasnim govorom, v katerem je govoril po pesniško vznesenih pozdravnih besedah posebno na srce vaščanom, ki so se — povabljeni — udeležili

V preteklem stoletju je bila zajeta zemlja dvakrat od kometovega repa, in sicer v letih 1819. in 1861., ali to so zapazili samo astronomi. Na dan 18. maja bomo mogoče videli na nebu neobičajno svetlobo, morda bomo videli padanje meteorov, a drugih pojavov ne bo.

Rep ni tako strašan, kakor bi se moglo misliti zaradi kemične njegove sestave ali zaradi njegove daljave, ki znaša 20—120 milijonov milj. Zrak, ki ga udihamo, je gost kot železo v primeri s tankostjo kometovega repa. Skozi rep se more videti zvezde z enako njihovo svetlobo. Atmosfera zemlje ne bo trpela na nikakih posledicah v noči 18. maja.

Ako bi bil rep gostejši nego je v resnici, bi moglo biti to usodopolno za zemljo. Recimo, da se nahaja v repu veliko vodika. Atmosfera bi postala mehur plina, ki bi se v dotikanju s plamenom zažgal ter povzročil strašno eksplozijo. Vzemimo, da bi bilo mnogo takega plina, kakršnega rabimo mi: zadušilo bi se vse, kar je živega na svetu.

Sedaj pa ne bo nič hudega.

zborovanja v prav lepem številu. Zahvali se jim tudi za dar 15 K, katerega je poklonilo njihovo „Gosp. društvo“ za šolske knjižnice. Tudi trebenskega župnika našega ljubljanskega g. Stefančiča je prav presrečno pozdravil.

Potem, ko je bilo odobreno tajnikovo poročilo o društvenem delovanju, je poročal blagajnik tov. Pertot o gmotnem stanju društva, ki ima 128 K 23 vin. prebitka.

Knjižničar tov. Ante Valentič je pa povedal zborovalcem da je nakupilo društvo v dveh letih 370 mladinskih knjig in da ima sedaj nad 700 takih knjig z onimi vred, ki so jih nakupile šole in ki so tudi društvena last.

Vsekako lepo število v razmeroma tako kratkem času. Le tako naprej! V samopomoči je rešitev.

V poročilu o „Odseku za ljudska predavanja“ nam je povedal tov. Kleinmayr, da je bilo delovanje v odseku jako živahno in da je bil uspeh prav razveseljuj.

Predavanj je bilo 14 v mestu in okolici, in 1 predavanje na Goriškem; poslušalcev je bilo povprečno 200 pri vsakem predavanju. Tudi socialni odsek je bil kaj delaven, kakor je poročal tov. E. Sosič.

Sklenilo se je, da si bo društvo prizadevalo, da bi delali naši fantje zrelostno izkušnjo iz nemščine kot učni jezik; to pa zato, da bi se moglo zahtevati, da bi se nameščali na tukajšnjih nemških šolah naši ljudje, ki so zmnožili krvavo potrebnih deželnih jezikov, in ne nemški privandran federbušarji, ki so primorani vsled razmer, da se jih nauče za silo, kajti Nemec ne more uspešno učiti v prvih razredih.

Izjemši odstopnih tov. Engelmanove in Grmeka in na njuni mesti izvoljenih tov. Sabadinove in Grbece se je potrdil stari odbor, ki se je konstituiral tako-le: Stipe Ferluga, predsednik; Sabadinova Iva, podpredsednik; Adalbert Stibel, tajnik; Jan Grbec, namestnik; Josip Pertot, blagajnik; Scheimerjeva Anica, namestnica; Ante Valentič, knjižničar; Ivan Vrščaj. A. Čok, Kristina Grdolova, Viktorija Boletova, Furlanov Martin, odborniki; Godinova Marija in France Bratož, namestnika. — V socialni odsek: tov. Bratož, Kos, Sabadinova, Sosič E. in V., Svagljeva, Daneu, Kleinmayr, Kossoven in Trobec. — V odsek za predavanja: Čok A., Sabadinova, Samec, Kos, Kleinmayr.

Slovenskim učiteljicam!

One tovarilke učiteljice, ki žele obiskovati gospodinjski tečaj v „Mladiki“ za velikih počitnic, naj se prijavijo odboru „Društva slov. učiteljic“ tekom 8 dni!

Srednješolski vestnik.

** Profesor dr. Elsner na celjski višji gimnaziji, ki je toliko slovenskih dijakov vrgel iz nemščine in žalil v razredu odvetniški stan, je dobil dopust za tri mesece zaradi bolezn. Nadomestuje ga povečem suplent dr. Jedlička.

** Filozof — gimnazijec. V Jaremežah se je v bližini Prutovega slaba ustrelil gimnazijec Schwab. Na listič je zapisal te-le besede: „Odstopam svoj prostor močnejšemu, ker nočem biti mrtvo truplo v vretju življenja“.

** Češki profesorji proti škofu. Pred kratkim časom je pozval brnski škof grof Huyn vse katehete na moravskih srednjih šolah, naj zahtevajo na uradnih profesorjskih konferencah odstranitev učne knjige: Dr. J. Novak: Izbrana dela češke književnosti, to pa zato, ker je v tej knjigi tudi ocena znamenitega — toda protiklerikalnega — pesnika Macharja. Osrednje društvo čeških profesorjev v Pragi je priobčilo na to „Odprto pismo“ škofu Huynu, v katerem pravi med drugim: „Smatramo za svojo dolžnost, da protestujemo kar najodločneje proti Vašemu neupravičenemu in neumestnemu vmešavanju v notranje zadeve čeških srednjih šol ter proglašamo, da se hočemo proti temu braniti na primeren način“. Toda še preden je bil ta protest objavljen v časopisih, je škof Huyn umaknil svoj ukaz. Spoznal je pač, da se je bil v svoji gorečnosti za katoliško stvar predaleč spozabil.

** Laška realna gimnazija v Gorici. Goriški mestni svet je imel dne 27. pret. mes. sejo, v kateri je razpravljal zopet o nameravani laški realni gimnaziji v Gorici. Sprejeli so soglasno resolucijo, v kateri se določa ustanovitev realne gimnazije v Gorici z laškim učnim jezikom; dovoljuje se še prispevek 3500 K; sedež gimnazije bo del prvega nadstropja hiše v ulici sv. Klare, ki je last občine; občina prevzame skrb za izvršitev ter stroške, kar presežejo zagotovljene prispevke; naroča se, poskrbeti dovoljenje za otvoritev take gimnazije s prihodnjim šolskim letom. — Računajo getovo tudi na veliko deželno podporo, ki jo zveza Pajer-Gregorčič najbrže tudi dovoli. — Laške realne gimnazije na stroške goriškega mesta, furlanskih občin in dežele ni prav nič potreba — ker bi vendar pri dobri volji Lahov lahko imeli v Gorici srednje šole z laškim in slovenskim učnim jezikom, toda na državne stroške!

** V I. b razredu na goriški gimnaziji je za razrednika neki trd Nemec, ki

ga otroci ne razumejo in on ne njih. Vsestranska težava. Starši otrok se pritožujejo, kako otroci ne morejo napredovati v šoli zbog tega. Pa je tudi res neumerno, zakaj se pošlje med slov. dečke I. razreda trdega Nemca za razrednika. Pričakujemo, da to vendar že enkrat poneha! Kdo bo kriv neuspehov? Kako pridejo starši in otroci do tega, da trpe zaradi njega, ki ne ume njih govorce!

** Pismena matura na ženskem učiteljskem v Gorici se je začela v ponedeljek, dne 2. t. m.

Književnost in umetnost.

Zvonček ima v 5. številki t. l. to-le vsebino: 1. Zlati maj. Jos. V. andot. Pesem. — 2. Strugar Pavel Pavlovič. Teodor Storm — Fr. Ločniškar. Povest. — 3. Gad. Ladislav Ogorek. Poučna črtica s podobo. — 4. Komu najprvo? Ivan Stukelj. Povest s podobama. — 5. Sinček. Jos. V. andot. Pesem. — 6. Gluha ušesa. E. Gangl. Pesem s podobo. — 7. Upanje je življenje. I. P. Cveta. Povest. — 8. Delu — plačilo! E. Gangl. Povest s podobo. — 9. Jakob Tajca. Fran. Košir. Povest. — 10. Na zeleni gori. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 11. Pomladanska. Fran. Žgur. Pesem. — 12. Fantje od fare. Engelbert Gangl. Pripovedke. — 13. Pomlad. Zorislav. Pesem. — 14. Pouk in zabava. — Rebus. — Zastavica v podobah. — Rešitev besedne uganke v četrti številki. — Stroj, ki ga goni solnce. — Cerkev iz enega drevesa. — Koliko vina pridelajo v Kaliforniji. — Koliko časa živi konj? — Veliko gadov se nam obeta. — Svinec. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Slovenska Matica javlja: Knjige za 1909. leto je še dobiti. Zeleti je, da se za njih oglašajo vsi bivši člani. Tudi je potrebno, da imajo knjige za to leto vsi tisti, ki so se letos že oglašali kot Matični člani ali se šele mislijo oglašiti. Minulega leta je namreč izšel I. del „Koroške“ in letos izide II. del. Le, kdor je obe leti član, ima torej celotno delo. Slovenski zemljevid se zdaj tiska v državnem geografskem zavodu na Dunaju. Gotov bo okoli novega leta. Ker so stroški veliki, naj bi se oglašali tudi naročniki v sorazmernem številu.

Politiški pregled.

* Novi avstrijski tiskovni zakon. Tiskovni odsek parlamenta je svoje delo o reformi tiskovnega zakona skoraj dovršil. Preden pride zakonski načrt v plenem zbornice, se bo prej vršila anketa, na kateri bodo sodelovali tudi zastopniki časniških korporacij.

* Ljudsko štetje v Združenih državah se je pričelo 15. aprila t. l. Sodijo, da bo trajalo 30 dni. Stroški so proračunjeni na 60 milijonov kron in z ljudskim štetjem je zaposlenih 65.000 oseb. V merodajnih krogih menijo, da naštejejo skupno okoli 90 milijonov ljudi.

* Prepovedana organizacija naprednega ženstva. Namestništvo moravsko ni potrdilo pravil društva naprednih žen na Moravskem, dasi se je označilo delovanje društva le kot prosvetno, narodno, socialno in gospodarsko in niti z besedo ne kot politično. Sveti Birokracij je še vedno patron Avstrije.

* Nova škofa za Djakovo in Senj. Uradni list je priobčil imenovanje dr. Krapca, generalnega vikarja zagrebske škofije, škofom djakovskim, posvečenega škofa in kapitulnega vikarja senjskega, Roka Vučića, pa škofom združenih škofij senjske in modruške.

* Novi dunajski župan potrjen. Z Dunaja poročajo, da je cesar potrdil izvolitev dr. Neumayerja dunajskim županom.

* Nemški proračun za prošlo leto izkazuje glasom „Vossische Zeitung“ suficita 70 milijonov mark. Pri nas pa 220 milijona posojila!

* Nemški katoliški shod se vrši letos v Avgsburgu od 21. do 25. avgusta.

Glasnik obrambnega odseka.

Deželnemu poslanecu Ravnikarju v album. Dne 1. t. m. so na shodu v Vačah nesramno napadali in neosnovano blatili tudi učiteljstvo. Na tem shodu je „tovariš“ Ravnikar propagiral za izobraževalno in gospodarska društva, na drugi strani pa dopuščal, da se je nesramno rohnelo zoper delo v tem smislu in morebiti celo sam aranžiral napade na svojega stanovskega tovariša Blagajneto. Ozadje vsemu je, da tov. Blagajne ne trobi v klerikalni rog in ni toli neznačajan, da bi plašč obračal po vetru. Vemo, gospodje, da hočete s terorizmom, hujskanjem denunciantstvom — namen posvečujo sredstva! — uničiti do zadnjega vse in si vsa podvreči bodisi na ta ali oni način. Vaše besede posvečenega glasila „Slovenca“ značeni poteno učiteljstvo. Tu jih priobčujemo, da bo učiteljstvo vedelo, kakšno delo podpirajo naši stanovski tovariši Slomškariji: Zborovalci so ogorčeno obsodili izobraževanje učitelja Blagajneto Sirovost in demoralizacija, ki je zanešana med sokolske mladeniče, kriči po maščevanju. (Op. ured.: Maščevanje — Trseglavovi moralni

nauki! Blagajne, Blagajne! Prepozno bo, ko bodo tekla solza. — Ko bi bil to. Blagajne propagator „Orlov“, bi bila ta vzgoja izvrstna, poštvena i. t. d. Saj se poznamo! Tovariši! Ravnikarju pa še to-le: 1. Dosedaj smo mu prizanašali, ker smo bili mnenja, da je to. Ravnikar le slepo orodje v rokah klerikalcev. 2. S tem, da je to. R. molče pritrjeval napadom in jih odobral, je pokazal, da se v bistvu ne razločuje od našega bivšega tovariša, drž. in dež. poslanca Jakliča, in si je na svoj prapor nadejal isto načelo: Načelno nasprotstvo proti učiteljstvu. 3. Le vrljo naprej! Poleg zaslug, ki si jih je pridobil pri glasovanju zoper izboljšanje gnotnega stanja svojim stanovskim tovarišem, si pridobil lahko tudi še zasluge na polju hujkanja zoper svoje stanovske tovariše, in kmalu bo pričel kričati s svojim načelnikom: „Sola je prokletstvo za naš narod!“ 4. Če se bo to. Blagajnetu res kaj pripetilo, kakor to grozi „Slovenec“ in je začel rvati po znanem sistemu, tedaj naj bo to. Ravnikar uverjen, da postane tudi on sokriv krivičnega preganjanja kranjskega učiteljstva in tudi on nosi odgovornost za hujkanje, ki se je vršilo na že imenovanem shodu, ker vsako tako tendenciozno hujkanje ima vedno gotove namene za seboj — Sicer se bomo pa s hujskati zoper učiteljski stan še videli in jim postavimo tiskano zgodovinski spomenik prosvetlene dobe in prosvetlecev v svetli luči. Tovariše in tovarišice prosimo, da nam vsak podrobni slučaj hujkanja zoper učiteljstvo natančno opisan vposljejo na naslov: Upravišništvo „Uč. Tov.“ v Ljubljani, s pripomožjo „Za obrambni odsek“.

Obrambni odsek.

Učiteljski vestnik.

8 : 21

(Slovenskim staršem, učiteljem in učiteljskimom na Štajerskem.)

Vsekdar, kadar mi uhaajo misli nazaj v prežita dijaska leta, se spomnim nekega profesorja, ki nam je večkrat rekel: „Ne vem, čemu Slovenci nazadujejo na tem zavodu!“ Ali res nazadujemo v Mariboru? Naj govori naslednje!

Začetku šolskega leta 1903./4. je vstopilo v pripravnico (pripravnico imenujejo v Mariboru enoleten pripravljani tečaj, ki je združen z učiteljskim) 61 gojencev, in sicer 43 Slovencev in 18 Nemcev. Od teh 61 jih je v letu 1908. napravilo zrelostni izpit 11, namreč 5 Slovencev in 6 Nemcev. Sploh pa je isto leto maturiralo 8 Slovencev in 21 Nemcev.

Kje pa tiči vzrok temu naravnost smrotnemu razmerju? (8:21) Saj je vendar mariborsko učiteljsko vzgajališče učiteljev za slovenski del Štajerja, ne pa za „Schulverein“! Izmed mnogih činiteljev, ki so splošno pri dijaskih vzrok slabemu napredovanju, navedem le nekatere, ki se posebe tičejo našega zavoda.

Kdo pa stopi v Mariboru v pripravnico? Slovenci in Nemci. Slovenci imajo ljudsko-šolsko izobrazbo ali pa so prej obiskovali gimnazijo, realko; le malo jih je, ki bi imeli meščansko šolo. Nemci pridejo večinoma vsi iz meščanskih šol.

Slovenci, ki pridejo naravnost iz ljudskih šol, imajo premalo znanja v nemščini, da bi mogli dohajati pouku ter tekmovati z nemškimi tovariši. S svojim znanjem nemščine naj bi sledili pouku, ki je razen slovenščine in katekizma popolnoma nemški! Ker mnoge ne razumejo, izgube zanimanje in z njim veselje do učenja. Manjka jim gotov besedni zaklad, ki bi mogli z njim svobodno razpolagati; zato se morajo učiti na izust — in tako pridejo do brezsmiselne, duhomorne „hajlarije“. (Dijaski izraz za učenje na izust.) Mržnja do „hajlarije“ raste od dne do dne, iz nje se porodi malodušnost in lenoba, konec tem pa je prostovoljen ali neprostovoljen izstop. Tako se napravi prostor Nemcem, ki potem vstopijo v 1. letnik. Le tisti, ki imajo trdno voljo ter so vztrajni, si v teku časa pridobijo toliko znanja v nemščini, da jim oblika učne stvarine ne dela več težko. Sedaj šele morejo vse duševne sile zediniti k razumevanju podavane vsebine.

Da pri mnogih znanje nemščine tako počasi napreduje, je krivo to, ker ne upoštevajo načela, da se tujemu jeziku kmalu in temeljito priučimo le z občevanjem. Današnji politički boji so se takorekoč že zanesli med ljudsko-šolsko mladež in seveda še bolj med dijake. Z nemškimi tovariši se iz narodnostnih ozirov občejuje kolikor mogoče malo. Pa da bi med sabo in z gospodinjami doma večkrat nemški občevali na korist jezikovnemu znanju!

Mnenje, da že z nemškim govorjenjem postanemo narodni odpadniki, je tukaj popolnoma neutemeljeno. Verjemite mi, bodoči mladi tovariši, da več koristite svojemu narodu, če si z nemškim občevanjem čimprej pridobite potrebno jezikovno sigurnost ter tako dosežete boljše učne uspehe, kakor pa da s prepirano narodnostjo otežujete sami sebi učenje in zaradi tega ne izpolnite nad, ki jih stavijo v vas starši in narod. Tako je, dokler nimamo svojega — slovenskega učiteljskega!

Drugače pa je z Nemci. Učni jezik je itak njih materini jezik, zraven pa še imajo

dobro podlago v stvarnem znanju. Večina jih pride iz meščanskih šol, a če so premladi, stopijo še povrh v pripravnico. Koliko Slovencev pa je prej obiskovalo kako meščansko šolo? Le malo.

Starši in učitelji, ki imate, oziroma pripravljate učence za vstop na mariborsko učiteljsko, glejte da bodo prej dovršili katero meščansko šolo. Učenci bodo pozneje bolj napredovali na učiteljsko. Ne dajte se preslepiti s pripravnico, misleč, da si fant že v enem letu te pridobi, kar v meščanski šoli v treh letih.

Na Štajerskem se moramo še sedaj zadovoljiti s popolnoma nemškimi meščanskimi šolami, in tu bo gotovo kdo imel pomisleke, da bi se mu fant odtujil v narodnem oziru. Lahko je to seveda mogoče, a če je na stanovanju pri dobri, narodni obitelji ter se večkrat med letom pogleda k njemu, se to ne bo tako hitro zgodilo.

Malo na kakovost intelekta je pa treba tudi gledati, preden se da dečka na učiteljsko. V današnji borbi za kruh se je udomačilo mnenje, da je za učiteljsko skoro vsak material dober. Dečki, ki so že na raznih drugih zavodih pokazali svojo nesposobnost, se zatečejo naposled na učiteljsko. Tu se prerijejo, če že prej pri „čiščenju“ niso napravili prostora Nemcem, po parkrtnem ponavljanju vendarle do mature. Je li se pa z njimi dvigne kakovost naših vrst?

Pošiljajte na mariborsko učiteljsko res nadarjene, pridne fante z meščansko-šolsko izobrazbo ter napolnite z njimi omenjeni zavod. To bo ena izmed najuspešnejših akcij v dosedaj slovenskega učiteljskega v Mariboru in razmerje 8:21 se bo kmalu za stalno izpremenilo.

Nekdanji mariborski učiteljskičnik.

Opomba uredništva: Priobčujemo ta članek, ne da bi se docela strinjali z njim: slovenskim učiteljskimom ne moremo priporočati medsebojnega nemškarjenja in svojih fantov ne moremo siliti v meščanske šole iz enostavnega razloga, ker takih šol — razen ene — Slovenci nimamo! Sicer se nam pa zdi, da se utegne s priobčenjem tega članka vneti polemika, ki bo pač kulminirala v zahtevi: Preosnujmo šole! — Da tako koristno polemiko provociramo, zato priobčujemo gorenje vrstice! Naj torej govori napredno učiteljstvo v svojih okrajnih organizacijah! Treba še jasne in odkrite besede zlasti sedaj, ko smo započeli veliko kulturno delo: reformo šolstva!

Okrajne učiteljske organizacije.

Referent s slovenskega vseučiteljskega abit. sestanka v Ljubljani 1. 1909.

„Kakor naše pravosodje in državna uprava tako tudi vzgoja naše mladine ne odgovorja zahtevam, ki jih stavi znanstveni napredek XIX. stoletja na moderno izobrazbo človeka. Prirodoslovna veda, ki daleko nadkriljuje vse druge znanosti, se pri nas še vedno poučuje kot stranski predmet. Nasprotno se pa zdi vsem našim učiteljem najvažnejše ono mrtvo znanje, ki je še, rekel bi, nekako zlo iz srednjeveških samostanskih šol, katerih glavni smoter je gramatikalni šport in temeljito, času pogubno znanje jezikov. Neprecenljivi pomen in vrednost dobrega pouka v šolah se nam je tembolj vtisnil v spomin, čim bogatejši in popolnejši je postajal in so se razvijali vsi deli modernega kulturnega življenja v XIX. stoletju. — Toda razvoj učnih metod in načrtov ni korakal vzporedno z razvojem življenja. In potreba močne in obsežne reforme šolstva se nam vedno očitneje predočuje.“ — Tako govori veliki mislec Haeckel o šolstvu.

Kako naj napreduje šolstvo, kako naj se približa šola modernim znanostim in njih napredku, če se njim na podlagi državnih vzgajališč ne more približati niti učiteljstvo, ki je vendar najodločilnejši faktor pri šolstvu, s katerega edino pomočjo se lahko povzdigne šolstvo.

Toda država ne daje učiteljstvu dovolj izobrazbe, da bi bilo zmerno s pomočjo nje odpravi tem nedostatkom in dvigniti šolstvo; vsa čast pa v tem oziru samozavesti ljudsko-šolskega učiteljstva, ki je s samoizobrazbo, s pomočjo svojih društev in s pomočjo svojega časopisja dvignilo sebe — proti volji klerikalizma — na dokaj visoko stopnjo.

Vsi narodi tekmujejo; učiteljstvo vseh narodov se trudi, da se povzdigne duševno in si potem izboljša šolstvo; tudi slovensko učiteljstvo je moralo iti v tem oziru preko državnih naredb, se je moralo samo izobraziti do popolnosti in se trudi, si izboljšati šolstvo in ga preurediti odgovarjajoče duhu modernega časa.

Najuspešnejše sredstvo so nam pa v to naše organizacije.

Ne glejmo svojih organizacij le kot strokovno-politiške organizacije, ne glejmo jih kot velik aparat kulturnega — narodnega dela, glejmo pa kot začetniki v prvi vrsti v njih važen, vzvišen kulturni faktor, ki je v prvi vrsti — za sedaj — nam namenjen za popolno in vsestransko izobrazbo, s pomočjo katere bomo potem delovali uspešno na vseh drugih izvenšolskih poljih organizacije.

Glavni del vse učiteljske organizacije, s pomočjo katerega se izvrše in uresničuje vsi sklepi in ideje učiteljstva, so pa okrajne učit. org. ali okrajna učiteljska društva.

Zaman bi bil ves trud učiteljstva, zaman vsi sklepi, zaman vse nade v bodočnost učiteljstva, da uspešno ne delujejo okrajna učiteljska društva.

A kdor meni, da je naša organizacija popolna, da so naša okrajna učiteljska društva popolnoma zadovoljivo urejena; ta se moti. Živimo v dobi diferenciacije dela, in neobhodna potreba delitve dela se nam kaže tudi v naših društvih; potreba bo naša okr. uč. dr. zopet razviti za stopnjo višje in jih z duhom časa reorganizirati. V prvi vrsti pa zahtevamo, da spoznajo njih ustroj in načela naraščaj ki prihaja, od leta do leta manj se zavedajo svojih stanovskih dolžnosti, iz naših učiteljskih.

Podajmo ideje mladini — naraščaju še v dobi razvoja in samoizobraževanja, in vsvesti sem si, da bo naraščaj v bodoče vršil vestno svojo nalogo in se mu naloga ne bo zdel pretežka! Podajmo ideje naraščaju, da se ne bo godilo kakor dosedaj, da bodo z učiteljstvom zamrle njih ideje in delo!

Kaj nam pomaga, če si zgradimo mogočno zgradbo, če pa ni za nami, ki bi jo znal voditi in uporabljati nje korist — in končno ostanemo od nje le razvaline, podrtije, ostanki.

Če si učitelj svojega naroda, si rojen zato, da delaš, a ne, da le opazuješ, kako delajo tvoji tovariši, ne da se jih izogiblješ, temveč da se jim pridružiš — ali morebiti samo zato, da si si zagotovil svoj obstanek — ne, učitelj si, in čeprav je tvoj obstanek bomo zagotovljen, je vendar velevažen in velepomemben in vzvišen za kulturni razvoj naroda.

Da pa učiteljska društva od mlajšega učiteljstva ne prejemajo one moči, ki bi jo morala, je temu vzrok, da učiteljski naraščaj ni dovolj poučen o njih, torej se tudi upravičeno ne more navduševati za njih namene in smotre, ker jih ne pozna.

(Dalje.)

„Glasbeni vestnik.“

Glasbeno polje učiteljstva.

Predaval na sestanku deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani A. Wašta.

(Dalje.)

II.

Vpraša se, kako izvesti ta načrt?

Dani so nam v tem oziru skoro vsi pogoji. Preizkušnja posluha je predpisana že pri izpitu ob vstopu na učiteljsko, tu so pa dana sredstva in prilika izobraziti se glasbeno praktično kakor tudi teoretično. Če bi pa želeli še specialne naobrazbe na tem polju in višje naobrazbe, je na razpolago „Glasbena Matica“, ki bi jo moral vsak učiteljskičnik pridno posecati.*

Sami si moramo na podlagi šolske izobrazbe vzgojiti spretnih pevovodij, ki bodo gojili in širili to stvar in tako pripravljali tla. Lahka bi bila ta vzgoja, in sicer praktična stran vzgoje pevovodij, na učiteljskih. Saj se spominjam, da smo imeli za svojih študij v vsakem letniku svoj zbor s svojim pevovodjo.**

Vse bi šlo, samo stvari bi bilo treba nekoliko bolj resno se oprijeti, se združiti ter vse navajati k sistematičnemu delovanju. Gotovo bi se pa našel v dotičnem kraju med učiteljstvom kak višje naobražen učitelj v tem oziru; dolžnost njegova bi bila, priskočiti kandidatom na pomoč.

Da si že na učiteljskih vzgojimo pevovodij, je treba, da se ustanovi v vsakem letniku zbor. Povabi se pa le take dijake, ki imajo resnično veselje do petja, da bodo tudi k izkušnjam hodili. Take razredne zbere bi poučeval najmožnejši izmed dijakov ali pevcev dotičnega zbora. Tako bi bili na učiteljsko štirje zbori s štirimi pevovodjami. V vseh štirih zbori bi se gojile enake skladbe, tako da bi pri generalnih vajah združili vse zbere v en velik zbor, kjer bi se pilila skladba, ki je bila priučena že v razrednih zbori. Tako bi se delo delilo, študiralo bi se hitro in dobro, zakaj najmožnejši, ki bi vodil generalne izkušnje, bi ne imel drugega truda kakor gledati na deklamovanje. Samo obsebi se razume, da gre tu od lažje skladbe do težje. — Tako bi se menjavali pevovodje, si s tem razdelili delo in obenem vsi poizkušali voditi zbere praktično, kar je pa glavni namen.

V nekoliko letih bi imeli na kmeth že precej pevskih zborov, katerih namen in smoter bi bilo petje in ne samo maske in druge take zabave.

Toda ne samo naloga učiteljstva in učiteljskičnikov samih bi bila, da se vzgoji kolikor mogoče več spretnih pevovodij, ki bodo delovali na glasbenem polju med narodom; v prvi vrsti je to naloga naših učiteljskih, da ne ostajajo pri glasbeni vzgoji

* V Glasbenem vestniku „Uč. Tov.“ smo že letos poročali, da se je po prizadevanju „Dež. uč. dr. v Lj.“ omoval „Glasbeni Matici“ kurza za vzgojo pevovodij za učiteljskičnike. Ta kurza ima sedaj tri dele in poučuje v njem tudi strokovnjak na tem polju, g. koncertni vodja M. Hubad. Kurza se bo od leta do leta izpopolnjeval in je v doglednem času upati, da ga vzame „Glasbena Matica“ popolnoma v svoje okrilje in ga napravi vsakomur dostopnega. — Toda ne samo v Ljubljani, misliti se bi moralo na tak tečaj v vseh krajih, kjer so slovenske učiteljske. V Ljubljani ima skrb za pospeševanje zanimanja za glasbo pri učiteljskih v rokah glasbeni odsek dež. slov. uč. dr., ki se je nalašč v to svrhu omoval.

Uredn.

** Kolikor nam je znano, imajo na ljubljanskem učiteljsko tudi učiteljskičniki svoj orkester, ki je imel uspehe že priliko pokazati pri Gajevi slavnosti.

Uredn.

učiteljstva samo na ozkem temelju šole, temveč se podatudi kaj praktičnega za zborovodstvo, za glasbeno delovanje med ljudstvom.

Toda tudi to vzgojo pevovodij je potreba organizirati. V to svrhu je potreba osnovati pri deželnih učiteljskih društvih glasbene odseke, ki jim budi namen, skrbeti za vzgojo pevovodij pri učiteljskih dotične dežele. Če izvedejo vestno to svojo nalogo, je storil vsak posamezen tak odsek dovolj in ni mu potreba nalagati nikakih drugih poslov, ker bo s tem imel dovolj opravila.

Imeli bi po kmeth mnogo pevskih društev, ki bi jih ustanovili in vodili učitelji. Potreba bi nam bilo sedaj zveze zveze teh pevskih društev, da bi bila vse to nekaka celota, ki bi imela neke svoje glavo.

V ta namen bi se omoval v socialnem odseku okrajnih učiteljskih društev glasbeni pododsek. Temu glasbenemu odseku kot nekaki zvezi pevskih društev bi pristopila kot člani vsa pevška društva dotičnega okraja, ki so jih osnovali in jih vodijo učitelji. Zastopali bi v odseku posamezna pevška društva vsekakor učitelji.

Naloga teh odsekov in njih sestankov bi bila, dajati navodila, združevati pevovodje dotičnega okraja, prirejati strokovna predavanja, razširjati in posredovati za partiture in glasove posameznim pevskim društvom. Posredoval in nasvetoval bi pa ta odsek tudi, katera glasbena dela naj se nabavijo v okrajne učiteljske knjižnice, da bi se na podlagi njih učiteljstvo zobraževalo in si s tem samemu ne delalo nepotrebnih stroškov. Skrbel bi ta odsek tudi, da bi se snovala s pomočjo učiteljstva v dotičnem okraju pevška društva.

Če bi se tako delovalo, bi pevška društva in glasba dobila kmalu drugo smer nego jo imata danes. Stojim na stališču, da je glavna oseba v vsakem pevskem odboru pevovodja in ta diktira, kaj se bo pelo v sezoni, ne pa odborniki. V pevskih društvih in zbori, ki so pa vse prej nego glasbena društva, na primer koledna, pogrebna i. t. d., se pa postopa drugače. Odborniki imajo sejo. Vzamejo v roke koledarje in študirajo. V mesecu decembru moramo napraviti zabavni večer. Za ta večer se morajo naučiti pevi par skladb. V mesecu januarju mora biti plesna zabava. Tudi tu ne sme manjkati petja, zbor mora naštudirati nove skladbe. No, v februarju je pa neobhodno potrebna maske in šaljivimi pevskimi nastopi. Pevovodja uči petje, tukaj imaš polje za svoje delovanje! Društvo, ki hoče biti pevsko društvo, mora po petju ravnati javni nastop, po petju zabavo in ne narobe. Smoter vsemu bodi petje!

Z glasbenimi pododseki okrajnih učiteljskih društev bi se povzdignila glasba posameznih okrajev. Potreba nam je pa misliti tudi na zvezo teh glasbenih odsekov, v kateri bi se delegati kot zastopniki glasbenega pododseka posameznih okr. in dež. učiteljskih društev sešli in posvetovali o celem glasbenem sistemu.

Ta glasbeni odsek bi tvorila „Zavezina“ delegacija,* katerega odbor bi bil centralni odbor vseh glasbenih pododsekov okrajnih in deželnih učiteljskih društev. V njem bi se sešli in posvetovali zastopniki posameznih glasbenih odsekov.

Namen tega glavnega odseka bi bil, izdelati vsako leto podrobni načrt za letno delovanje pevovodij. Nasvete v tem oziru bi prinesli že zastopniki posameznih pododsekov s seboj. Postopanje bi bilo tem potom domenjeno in enotno. Ta odsek bi posredoval tudi lahko za muzikalije, ki bi jih potem dobivala pevška društva potom glasbenih pododsekov okrajnih učiteljskih društev. Dalje bi sečasoma tudi sam zalagal muzikalije, ker bi jih na ta način lahko razpečal na vse pevske zbere, ki bi bili v zvezi. Tudi skladatelji sami bi lahko oddajali odseku svoje skladbe, da jih založi. Dalje bi se ta odsek posvetoval in posredoval za kurze za vzgojo pevovodij in bi to svoje delo izvedel vzajemno z učiteljskim odsekom. V evidenci bi imel vse pevske zbere in skrbel za naraščaj pevovodij. Skrbel bi pa tudi odbor tega odseka za strokovna predavanja v glasbenih pododsekih okrajnih učiteljskih društev in za tozadavne strokovne referente.

(Konec.)

Kranjske vesti.

— Petindvajsetletnico svoje poroke je praznoval v Ljubljani tovariš nadučitelj in občinski svetnik Anton Likozar dne 28. pret. m. v ožjem krogu svoje družine. Ob enem je praznoval tudi tridesetletnico odkar je prišel od okupacije iz Bosne. Tovariš Likozar je še eden tistih učiteljev, ki so morali pri vojaki služiti tri leta aktivno. Služil je pri 4. ženijski kompaniji, pri kateri edini so bili častniki in podčastniki skoro sami Slovenci. Omenjena kompanija je šla prva pri Brodu čez Savo s huzarji, ki so jih pri Maglaju masakrirali. Od Broda do Sarajeva je bila vedno na čelu trupi in se je tudi udeležila uličnega boja v Sarajevu. Častniški namestnik profesor Jeraj in podčastniki: vitez Premerstein, naddestnik Vovčina in Kenda so šli jeseni 1879. l. domov z drugimi trupami, a kompanija s stotnikom Veselom je ostala še do konca aprila 1880. leta v Bosni, kjer je bil to. Likozar

* Primerjaj nov načrt delitve dela „O principih organizacij“ v „Učit. Tov.“ II. del.